

110-letnica izhajanja strokovne čebelarске revije Slovenski čebelar

Besedilo: **Janez Mihelič**, urednik Slovenskega čebelarja 1975–2007

Strokovna revija slovenskih čebelarjev – Slovenski čebelar – je začela redno izhajati leta 1898, od takrat pa skoraj nepretrgano izhaja vsak mesec. Neredno je revija izhajala le med drugo svetovno vojno.

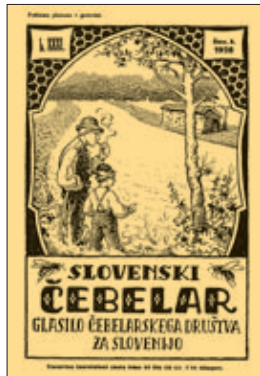
Slovenska čebela

Slovenska čebela, predhodnica Slovenskega čebelarja, je začela izhajati 15. julija leta 1873 in je bila prva slovenska strokovna revija s področja kmetijstva in hkrati tudi prvo strokovno glasilo slovenskih čebelarjev. Istočasno je izhajala tudi nemška različica Die Krainer Biene za nemško govoreče čebelarje, a je po treh letih ugasnila (konec leta 1875). Letos mineva 135 let od začetka izhajanja Slovenske čebele in 110 let od začetka izhajanja Slovenskega čebelarja. To je tudi v svetovnem merilu spoštovanja vreden jubilej, saj so starejše čebelarске revije zelo redke. Kot so zapisali v prvi številki Slovenske čebele, je bilo glasilo »družbeni list za prijatelje čebelarstva po Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem«. Izdajalo ga je Kranjsko čebelarско društvo, ki ga je kot predsednik vodil baron E. Rothschild, propagator kranjske čebele v nemško govorečih deželah, kot podpredsednika pa J. Jerič in dr. Razlag. Prvi občni zbor, ki je bil združen z veliko razstavo medu, panjev in orodja, je bil 3. julija 1873 v Ljubljani. Slovenska čebela je redno izhajala vse do leta 1882.

Slovenski čebelar in sadjerejec

Že leto pozneje je na Jesenicah začelo izhajati glasilo Čebelarskega in sadjarskega društva za Kranjsko »Slovenski čebelar in sadjerejec«, kate-rega prva številka je izšla oktobra 1883. Izhajal je do vključno leta 1889, potem pa je nalogo čebelarskega tiska prevzel »Kmetovalec, gospodarski list s podobami«, uradno glasilo »Cesarsko-kraljeve kmetijske družbe vojvodstva Kranjskega«. Urednik je bil tajnik družbe Gustav Pirc. To nalogo je Kmetovalec opravljal do konca leta 1897, ko je list objavil poziv k ustanovitvi »Čebelarskega društva za Kranjsko, Primorsko, Štajersko in Koroško«. V letih od 1890 do 1897 je Kmetovalec objavil povprečno po 15 čebelarških člankov, novic ter vprašanj čebelarjev z odgovori na leto. V letih od 1891 do 1896 je redno, po navadi na uvodnem mestu objavljal tudi mesečna navodila. Vsebina člankov je bila pestra in aktualna za tedanji čas. Veliko pozornost so namenili tedaj zelo aktualnemu vprašanju panja, saj naj bi prav ta omogočil novo smer čebelarjenja. Temelj nove usmeritve v razvoj čebelarstva naj bi bil panj s premičnim satjem.

Da pa ta noviteta ne bi zbudila preveč vroče krvi med preprostimi čebelarji, ki so čebelarili v kranjičih z nepremičnim satjem, so opozarjali na previdnost, »ker naglica ni nikjer dobra. Nekateri človek vse prevrne, vse staro v kot vrže ter ne more vsega tega zadosti naglo izvršiti ... Mnogo panjev imeti, bodi si s premakljivim ali nepremakljivim satovjem, ne dela umnega čebelarja, ampak znanstvena in dejanska vrednost. Od začetka bota zadosti dva

panja s premakljivim satovjem. Z dvema naj čebelar poskuša ter se dela privadi...« so opozarjali.

Veliko pozornost so namenili tudi »čebeloredivnim cvetečim rastlinam«. Vsak mesec so objavljali, katere rastline medijo tisti mesec, ter seznanjali bralce s čebeljimi boleznimi in zanimivostmi iz drugih krajev.

Strokovno glasilo Slovenski čebelar

Slovenski čebelarji so po dveh propadlih čebelarskih strokovnih revijah očitno potrebovali in želeli imeti svojo strokovno revijo, saj so želeli spremljati hiter napredek čebelarstva v razvitejših evropskih državah. Novo obdobje v zgodovini čebelarske organizacije in modernizacije slovenskega čebelarstva se začne leta 1898 z ustanovitvijo »Slovenskega čebelarskega društva za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko« s sedežem v Ljubljani in izhajanjem strokovnega glasila »Slovenski čebelar«. Naklonjenost takratnega tajnika in pozneje ravnatelja Kmetijske družbe v Ljubljani G. Pirca je omogočila, da je glasilo že prva leta izhajalo redno in da je organizacija uspešno delovala. Okoli nove organizacije in glasila so se začeli zbirati uspešni znani mladi čebelarji in pisci, med njimi prvi urednik, nadučitelj Frančišek Rojina, Peter Pavlin, konstruktor AŽ-panja Anton Žnideršič, čebelarski učitelj in pisec J. Jurančič, dolgoletni urednik Čebelarja Avgust Bukovec, drugi urednik Martin Humek, pisec čebelarske knjige Fr. Lakmayer in prof. Josip Verbič, pozneje pa tudi dr. Jože Rihar, prof. Edi Senegačnik, inž. Ludvik Klun in drugi.

Prvi urednik Slovenskega čebelarja Frančišek Rojina pa ni bil samo urednik, ampak zlasti prva leta tudi osrednja osebnost društva, ki je usmerjala društveno delovanje. Bil je edini, ki je bil odlično seznanjen tako s teorijo kot s prakso. Društvo se je nekaj let spopadalo z različnimi krizami. Vselej je bil Rojina tisti, ki je reševal probleme ter tako dolgo prosil, pregovarjal, gladil nesoglasja in spodbujal omahljivce, da je voz spet spravil na pravi tir. Vse te nevhvaležne dolžnosti je opravljal zgolj iz ljubezni do društva in čebelarstva.

Vse tisto, pred čemer sta pokleknila »Slovenska čebela« in »Slovenski čebelar in sadjerejec«, ter še veliko drugega je Rojina reševal z voljo, znanjem, vztrajnostjo in doslednostjo. Večen problem so bila finančna sredstva, potrebna za izhajanje revije. Po številu izvodov in s tem tudi po obsegu finančnih sredstev se, žal, niso mogli in se niti zdaj ne moremo primerjati s številčnejšimi narodi. Kljub temu pa dejstvo, da je revija izhajala in izhaja v nakladi, ki je običajna za dvakrat ali trikrat številčnejše narode, veliko pove o tem, da smo Slovenci čebelarski narod.

Ostali uredniki, ki so sledili velikemu Rojini so bili Martin Humek (1919-1925), Avgust Bukovec (1925-1945), Stane Mihelič (1945) Vladislav Rojec (1946-1963), Edi Senegačnik (1963-1969), Martin Mencej (1969-1975), Janez Mihelič (1975-2007).

»Slovenski čebelar« je tudi najbolj pripomogel k širjenju AŽ-panja. Leta 1910 je Anton Žnideršič (1874-1947), velečebelar in izvoznik čebel iz Ilirske Bistrice, svoj novi panj opisal prav v tem strokovnem glasilu. Ta (AŽ-panj) je imel veliko prednosti pred dotedanjim in čebelarji so ga kmalu sprejeli za svojega. Posebej neutrudno in vztrajno ga je priporočal naslednja tri desetletja ter ga vselej in povsod, kadar koli in kjer koli se je oglašil kak nasprotnik ali nezadovoljnejš, vneto zagovarjal. Ob vsestranski in trdni podpori društvenega odbora ter veliki ustni in pisni propagandi v Slovenskem čebelarju se je hitro razširil ter v pičlem desetletju domala izpodrinil vse druge

vrste panjev s satniki, ki so bili v nekaterih naših čebelnjakih. Dandanes v njem uspešno čebelari večina slovenskih čebelarjev, predvsem pa prevaževalci čebel in tudi številni čebelarji v sosednjih državah, kjer so razmere za čebelarjenje podobne našim. To, da Slovenci po večini čebelarimo v enem tipu panja, precej vpliva na stroške čebelarjenja, prav to pa je za nas, predvsem zdaj, zelo pomembno. V obdobju med obema vojnoma je revija veliko pozornost namenjala vzreji matic, plemenskemu odbiranju in prevažanju čebel na pašo. Ob popisu prebivalstva in živine leta 1910 so na Kranjskem našli 52.694 čebeljih družin.

Razvoj »Slovenskega čebelarja« in čebelarskega društva bi lahko zasledovali in preučevali tudi po obdobjih »vladanja« njegovih urednikov, saj je glasilo konec koncev predvsem odsev dela njegovega urednika. V ospredju je zlasti prvi urednik Francišek Rojina, ki je uredniške posle vodil 21 let. Za njim je časopis šest let urejal zaslužni propagator AŽ-panja Martin Humek, nato pa do leta 1945 več let A. Bukovec. Iz novejšega obdobja omenimo še znanega ljubljanskega predavatelja in pisca prof. Edija Senegačnika ter Martina Menceja.

Naklada glasila se je z leti povečevala, pač glede na povečevanje števila čebelarjev v Sloveniji. V zadnjih letih je naklada že več let skoraj 7.000 izvodov, to pa glasilo omogoča nemoteno izhajanje. Slovenski čebelar je v zadnjih letih, po vstopu Slovenije v EU, seznanjalo čebelarje tudi z ukrepi države in Evropske komisije na področju čebelarstva in z izvajanjem ukrepov na področju pospeševanja čebelarstva, ki jih je koordinirala na novo ustanovljena čebelarska pospeševalna služba. Najnovejša problematika, o kateri pišejo strokovnjaki v glasilu, so poleg kakovosti čebeljih pridelkov, sodobne opreme za čebelarjenje in zdravljenja varoze tudi zastrupitve čebel z fitofarmaceutskimi sredstvi, ki jih je, žal, vedno več, ter zaščita kranjske čebele, saj je kranjica, zlasti zaradi trgovine s čebelami in prevozov čebel, vse bolj ogrožena.

Razveseljivo je, da je čebelarstvu v zadnjem času namenjenih več finančnih sredstev. Rezultat tega je nekaj mladih čebelarskih strokovnjakov, ki v reviji objavljajo kakovostne strokovne članke. To povečuje njeno vrednost in strokovnost ter jo umešča na raven tujih in uveljavljenih revij. Upamo lahko le, da bo tako ostalo tudi v prihodnje.

Brez dvoma smo slovenski čebelarji dobro organizirani, dokaz za to pa je tudi 110 let nepretrganega izhajanja naše strokovne revije, saj to brez dobre organiziranosti ne bi bilo mogoče. Če se čebelarji v prejšnjem stoletju ne bi sami organizirali, po večini s svojimi lastnimi sredstvi, bi bilo čebelarstvo v Sloveniji gotovo slabše razvito. Zaradi dobre organiziranosti je imel korist vsak čebelar, ki je bil član čebelarske organizacije. Če ne drugega, je v reviji našel ustrezne strokovne nasvete, ki so mu pomagali znižati stroške čebelarjenja, preprečiti izgube in pridelati več čebeljih pridelkov. Tudi zato je zdaj v Sloveniji več kot 8.000 čebelarjev, ki čebelarijo s približno 170.000 čebeljimi družinami in z njimi pridelajo od 2.000 do 3.000 ton medu na leto, več ton cvetnega prahu in voska ter skoraj tona matičnega mlečka. Čebelarji so vključeni v 210 čebelarskih društev, ta pa so povezana v Čebelarsko zvezo Slovenije.

Čebelarstvo je pomembna kmetijska panoga in predvsem zato morajo tako čebelarji kot država zaradi opravevanja in čebeljih pridelkov tudi v prihodnje zagotoviti obstoj čebelarske strokovne revije Slovenski čebelar. Obstoj strokovne čebelarske revije je nujen tudi zato, ker je njena osrednja naloga postala ohranitev naše kranjske čebele, ki je ogrožena tako v svetu kot tudi pri nas. ■

